

ارزشیابی شایستگی بافت گلیم ساده

شرح کار:

انجام مراحل سربندی، ساده بافی، شیرازه پیچی، پودگذاری به روشهای سراری، چاکدار، چله مشترک، تک قلاب، جفت قلاب و پود معلق بر اساس نقشه، پایین کشی و جداسازی گلیم از دار

استاندارد عملکرد:

پودگذاری به روشهای (سراری، چاکدار، چله مشترک، تک قلاب، جفت قلاب و پود معلق) و ایجاد نقش در گلیم براساس نقشه و جداسازی از گلیم بافته شده از دار بافندگی

شاخص‌ها:

- سربندی ابتدای دار
- نقشه خوانی و پودگذاری مطابق نقشه
- دغه زنی و شیرازه پیچی
- برش چله‌ها و جداسازی گلیم

شرایط انجام کار و ابزار و تجهیزات:

شرایط: زمان: دقیقه مکان: کارگاه بافت گلیم

ابزار و تجهیزات:

دار ۱۵۰ × ۱۰۰ گلیم بافی، نقشه گلیم، دغه (دفتین)، سیخ پودکشی، خامه رنگی و پود مناسب، قیچی، آچار دار

ردیف	مرحله کار	حداقل نمره قبولی از ۳	نمره هنرجو
۱	سربندی	۱	
۲	نقشه خوانی و پود گذاری	۲	
۳	دغه زنی و شیرازه پیچی	۲	
۴	برش چله‌ها و جداسازی گلیم از دار	۲	
	شایستگی های غیرفنی، ایمنی، بهداشت، توجهات زیست محیطی و نگرش: - مدیریت زمان - مدیریت مواد و تجهیزات	۲	
	میانگین نمرات		*

* حداقل میانگین نمرات هنرجو برای قبولی و کسب شایستگی، ۲ می‌باشد.

فصل ۳

گلیم سوزنی

واحد یادگیری ۳

شایستگی بافت گلیم سوزنی

مقدمه

شیوه بافت آن را حدس بزنید. فکر می کنید نقوش روی این گلیم چگونه بافته شده اند؟

آیا تاکنون گلیم سوزنی دیده اید؟ فکر می کنید چرا به این نوع گلیم سوزنی می گویند؟ تصویر زیر را مشاهده کنید. این تصویر یک گلیم سوزنی است. اکنون سعی کنید از روی تصویر

بخشی از یک گلیم سوزنی | تصویر ۱-۳ ▲

استاندارد عملکرد: ایجاد نقش بر گلیم با استفاده از پودگذاری ساده و پیچی و نقش دوزی با استفاده از سوزن و جداسازی از دار بافندگی

بافت گلیم سوزنی

۴- بافت قایقی: ابتدا حلقه نخ دو لا شده را با اولین چله سمت راست درگیر می کنند (برای زیباتر شدن کار معمولا رنگ نخ بافت قایقی را متفاوت از رنگ پود سراسری انتخاب می کنند). سپس پود را از روی دومین چله از سمت راست (برای راست دست ها) عبور داده، دور آن حلقه کرده، از میان دو چله اول و دوم و زیر پود به سمت جلوی دار خارج می کند. در اینصورت از پشت بافت حلقه و از جلو یک خط اریب دیده می شود.

۵- پس از بافت هر رج (به شیوه گام ۴) یک ردیف پود سراسری از لا به لای چله ها یک در میان عبور داده، دفتین می زنند.

۶- درست به شیوه «گام ۴» و این بار از جهت مخالف همان کار را با پود و چله ها انجام می دهند. (یک رفت و برگشت پود در بافت قایقی شکل جناقی ایجاد می کند).

۷- به شیوه گام ۵ پود سراسری و دفته زنی انجام می شود.

۸- پس از بافت قایق دوباره به اندازه ساده بافی اولیه چند ردیف ساده بافی (گلیمک) انجام می شود.

بافت گلیم سوزنی مراحل مختلفی دارد. پس از کنترل دار و چله کشی و تنظیم کشش چله ها و قرار دادن هاف و مهار به ترتیب برای بافت سوزنی مراحل زیر انجام می شود.

مرحله ۱: سربندی (قایقی)

همانطور که در فصل گذشته آموخته اید برای شروع بافت گلیم ابتدا سربندی آن بافته می شود. سربندی ها انواع مختلفی دارند. در این فصل نوع دیگری از آن به نام سربندی قایقی را فرا خواهید گرفت. باید توجه داشت که این نوع سربندی هم شامل سه قسمت «زنجیره»، «گلیمک» و «قایق» است. بافت سربندی در چند گام به ترتیب زیر انجام میشود:

- ۱- پودها را به رنگهای مورد نظر انتخاب کرده و بصورت کلاف کوچک آماده می کنند.
- ۲- زنجیره بافی: مانند گلیم ساده ردیف اول این نوع سربندی با زنجیره بافی آغاز می شود.
- ۳- بافت گلیمک: بعد از زنجیره چند ردیف پودگذاری سراسری با پودهای رنگی انجام می شود.

توجه

چنانچه در میان بافت پود رنگی تمام شود دوباره پود رنگی جدید مانند شروع کار دور چله اخیر حلقه و درگیر شده و بافت ادامه یابد. اضافه نخ قبلی نیز از لا به لای چله ها یکی در میان عبور داده شده و پنهان می شود.

های بافت قایقی بسته به مناطق گلیم بافی، متفاوت است تصویر ۴-۲ مراحل بافت قایقی (یا زنجیره قایقی) در فصل قبل آمده است.

میزان بافت قایقی در سربندی به سلیقه بافنده وابسته است. گاهی چند ردیف ساده بافی و دو ردیف قایقی بافته می شود و تکرار می شود. گاه پس از چند ردیف ساده بافی چند ردیف قایقی در رنگ های مختلف بافته می شود. تنوع سربندی

هنگام تمام شدن پود رنگی در میانه بافت، پود رنگی جدید روی کدام چله درگیر می شود؟ چرا؟

▲ نمونه سربندی قایقی | تصویر ۲-۳ ▲

رنگ دارند. در زمینه های چند رنگ پود ها را به فواصل معین با رنگ متفاوت انتخاب می کنند. به همین دلیل زمینه ی آن به شکل راه راه افقی نمایان می شود. در گلیم هایی که زمینه یک رنگ دارند نقش اندازی سوزنی می تواند در دو بخش حاشیه و متن انجام شود. اما در گلیم هایی که زمینه راه راه رنگی دارند معمولا نقش ها در راههای رنگی دوخته می شود.

مرحله ۲: بافت گلیم سوزنی

پس از پایان سربندی بافت بدنه اصلی گلیم برای سوزنی آغاز می شود. باید دانست که بدنه اصلی گلیم را به روش گلیم ساده می بافند. لازم به ذکر است که غیر از گلیم عبوری یا پود معلق از انواع گلیم ساده میتوان به عنوان زمینه گلیم سوزنی استفاده نمود. گلیم های سوزنی زمینه ی یک رنگ یا چند

▲ بخشی از یک گلیم سوزنی ظریف | تصویر ۳-۳ ▲

▲ انواع سوزن و انگشتانه | تصویر ۳-۴ ▲

سفید برای قسمت های تیره کار از روی طرح، نقش ها را با دست بر روی زمینه گلیم منتقل می کنند.
۳- پس از پایان انتقال طرح بر زمینه گلیم بافته شده، نقش ها در جاهای مختلف از نظر کامل بودن و صحیح بودن انتقال، کنترل می شوند.

پس از بافت بدنه گلیم و پایین کشی از دار با استفاده از سوزن بر آن نقش اندازی می کنند (می دوزند) این مرحله در چند گام انجام می شود:
۱- ابتدا طرح انتخابی بر روی کاغذ شطرنجی کشیده می شود.
۲- با مداد سیاه (برای زمینه های کرم و روشن) و مداد رنگی

مرحله اول

مرحله دوم

مرحله سوم

مرحله چهارم

مراحل انتقال طرح با مداد بر زمینه گلیم | تصویر ۳-۵ ▲

زاویه اشتباه نوک دفتین با چله ها

زاویه و حرکت درست نوک دفتین نسبت به چله ها

حالت اشتباه دست و زاویه غلط دفتین

حالت و روش صحیح دفتین زدن

توجه

روش های اشتباه در دست گرفتن قیچی و حرکت آن

روش صحیح در دست گرفتن قیچی و حرکت آن

۴- چندسوزن که باپود دررنگ موردنیاز نخ شده، آماده می کنند.

مرحله پنجم

مرحله ششم

مرحله هفتم

▲ مراحل نخ کردن سوزن با پود رنگی | تصویر ۳-۶

۵- خطوط اصلی نقشها دوخته می شوند. برای دوخت خط های نقش که به سمت بالا یا پایین حرکت کرده، دوخت به شکل پیچ به دور دو چله انجام می شود. پیچ ها هنگام حرکت اریب، چله به چله و بصورت پلکانی دوخته می شوند.

مرحله هشتم

مرحله نهم

مرحله دهم

مرحله یازدهم

مرحله دوازدهم

مرحله سیزدهم

مرحله چهاردهم

مرحله پانزدهم

مرحله شانزدهم

مرحله هفدهم

▲ مراحل دوخت نقش با سوزن بر زمینه گلیم | تصویر ۷-۳ ▲

ایمنی و بهداشت

سوزن های نخ شده را در کلاف های نخ ها و در سید قرار می دهند.
رها کردن سوزن ها با نخ یا بدون آن بر روی میز یا هر جای دیگری باعث اختلال در کار و گاهی آسیب
رسان می باشد.

راست دست ها و چپ دست ها هر دو). راست دست ها از سمت
چپ کار را آغاز می کنند به این شکل که گره پود را پشت
کار قرار داده و سوزن از پشت به سمت جلو از میان دو چله
خارج می شود.

۶-- داخل نقش ها با دوخت رنگی پر می شوند. پس از پایان
دوخت خطوط اطراف نقش ها، داخل آن ها به روش قایقی رج
به رج پر می شود. برای این کار یک ردیف دوخت را با دست
راست و ردیف دیگر را با دست چپ انجام می دهند. (برای

▲ بخشی از یک گلیم سوزنی که داخل نقوش با نخ های پشمی رنگی پر شده است | تصویر ۸-۳ ▲

توجه

- انتخاب رنگ پود ها برای نقش اندازی سوزنی بر اساس اصول زیبایی شناسی و مبانی رنگ و اصالت رنگ بندی منطقه ای انجام می شود.
- پود استفاده شده برای نقش اندازی سوزنی بهتر است دو لا تاب باشد تا استحکام بیشتری در کار داشته باشد.
- پودهای رنگی مورد نیاز به طول حدود ۲متر بریده می شود و پس از عبور از سوراخ سوزن دو سر آن به یکدیگر گره می خورند.

بحث گروهی

اگر نخ شیرازه که برای دو رنگ استفاده می شود نازک باشد و بخواهیم آن هارا به صورت دو لا استفاده کنیم؛ بنظر شما چگونه این دو رنگ پود دولا را بایستی با چله های شیرازه درگیر نمود؟

توجه

- برای دوخت نقوش مجاور هم رنگ میتوان پود را از پشت کار از یک نقش به نقش دیگر به شکل عبور یگذراند.
- انتهای پود های رنگی را پس از دوخت قایقی و تمام شدن نقشه در پشت کار ، رها کرده و گره می زنند.
- اگر جهت دوختن رجها از یک سمت انجام شود دیگر فرم جناغی ایجاد نمی شود. اما اگر رفتو برگشت از دو جهت باشد، فرم جناغی شکل میگیرد.

▲ نقش های رنگارنگ و متنوع در بخشی از یک گلیم سوزنی | تصویر ۹-۳